

BUREAU D'R BIJ

Ontwikkeling als basis
voor beter onderwijs

Burgerschap d'r (ook nog) BIJ

Burgerschap en democratie op de onderwijsagenda.

Hoe geef je dat nu vorm in **8 mooie maanden** in plaats van 8 mooie jaren? En wat geef je nu juist nieuwkomers mee?

Starten met het gesprek, beginsituatie, context, visie. Daarna dóór.

Dit uur in een notendop

- Burgerschap en democratie: *wat weten we al?*
- Visie en context van de school (waarom vanuit daar?)
- De wet & betekenis daarvan + *controle op naleving*
- Oefenen met... basiswaarden? Doelgericht werken én **hoe zichtbaar in het dagelijks / wekelijks handelen?**
- Kennis is 1 (!) om te kunnen deelnemen (onderwijs)
- **Kennis, houdingen en vaardigheden i.k.v. wet**
- Meer aandacht voor politiek – maatschappelijke stuk

Wie zijn deze leerlingen?

Nieuwkomersscholen, AZC-scholen en regulier PO mèt

- Gesprek in team (makkelijker met meer kennis)
- Onze leerlingen: wat hebben ze nodig?
- Beginsituatie: schets van de leerlingen +
- School moet **democratisch** burgerschapsvormend zijn in **bijzondere context** - welke doelen hebben we dan
- Idee over 'een 'goede' burger zijn'. "Deel uitmaken van en bijdragen aan..."
- Deze leerlingen nemen een cultuur, waarden en normenpatroon mee – geen 'we zullen ze even'
- Leven met de 2-werelden spanning: beschrijf het en denk na over wat je leerlingen meedeelt!

Zitten jouw
leerlingen in een
witte bubbel?

Opdracht sinds 2006, wet sinds 2021; wettekst Artikel 8.3:

1. Het onderwijs bevordert *actief burgerschap en sociale cohesie* op doelgerichte en samenhangende wijze, waarbij het onderwijs zich in ieder geval herkenbaar richt op:
 - a) het bijbrengen van *respect voor en kennis van* de basiswaarden van de *democratische* rechtsstaat, zoals verankerd in de Grondwet, en de *universeel geldende fundamentele rechten en vrijheden van de mens*; en het handelen naar deze basiswaarden op school;
 - b) het ontwikkelen van **de sociale en maatschappelijke competenties** die de leerling in staat stellen deel uit te maken van en bij te dragen aan de *pluriforme, democratische Nederlandse samenleving*; en
 - c) het bijbrengen van *kennis over en respect voor* verschillen in godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, afkomst, geslacht, handicap of seksuele gerichtheid alsmede de waarde dat gelijke gevallen gelijk behandeld worden.
2. Het bevoegd gezag draagt zorg voor een schoolcultuur die in overeenstemming is met de waarden, creëert een omgeving waarin leerlingen worden gestimuleerd actief te oefenen met de omgang en het handelen naar deze waarden en draagt voorts zorg voor een omgeving waarin leerlingen en personeel zich veilig en geaccepteerd weten.

Om welke waarden gaat het dan *mogelijk*?

Beschrijving van waar je aan moet denken op site inspectie: [Basiswaarden democratische rechtsstaat](#) | [Burgerschap](#) | [Inspectie van het onderwijs \(onderwijsinspectie.nl\)](#)

1. Vrijheid van meningsuiting
2. Gelijkwaardigheid (gelijkheidsbeginstel (!)...)
3. Begrip voor anderen *persoonlijke kennis en openheid*
4. Verdraagzaamheid *combinatie geduld en openheid*
5. Afwijzen onverdraagzaamheid (tolerantieparadox)
6. Afwijzen discriminatie (“verschil maken, wanneer mag het, wie mag het”)
7. Autonomie *zegenschap ~*
8. Verantwoordelijkheidbesef *bezonnenheid*

**'de inspectie en haar eigen waarden' + 'onvoldoendes voor burgerschap' P. v.d. Ploeg, maart 2023*

Democratische vorming en burgerschap: (zelf)zeggenschap

- Voldoende **taal**-spraakontwikkeling in NT2 en kennis = de basis (!)
- Spreken, luisteren (om te begrijpen), gevoel verwoorden, kunnen argumenteren
- Leren kennen van begrippen oordelen & vooroordelen
- *Verdiepen in basis van democratie: wat is dan “vrijheid, gelijkheid, solidariteit”*
- **Welke thema's zijn lastig(er) te bespreken?**
- Inzet van humor en spot om zaken te bevragen
- Thema het lichaam: les ziek zijn – pillen
- Varken ‘mag niet’ – kansen in onderwijsplanning
- Zelfde bij thema's WWV over al dan niet geloven (goed-niet goed)

‘Wie’ heeft het voor het zeggen?

- Welke kennis hebben we zelf over democratie?
- **Democratie** (parlementair, constitutioneel, volksdemocratie, geleide democratie, basisdemocratie) ‘**demos kratos, macht aan het volk**’
- Monarchie, Aristocratie
- Autocratie, oligarchie
- Dictatuur, één partij staat, **militaire dictatuur**, Totalitarisme, tirannie
- **Theocratie**, Islamitische republiek
- Kennis en het politiek-maatschappelijke deel van de wet (groep 6, 7, 8)

Frustratietolerantie oefenen

Democratie vraagt kunnen omgaan met spanning

- Oefenen met materiële, levende en sociale weerstand
- “De partij voor mij”; niet (altijd) je zin krijgen
- De leerling zelf is niet de klei;
- Biesta – socialisatie niet als proces dat de leerling (slechts) ondergaat.

Meer **lezen** over democratie en burgerschap:

- Hessel Nieuwelink
- Piet van der Ploeg
- Gert Biesta
- Samira Bouchibti: Neder

Een rechtvaardiger wereld?

- **School als minisamenleving; ook voor de mini's**

Twee doelen van burgerschap:

Voegen in de samenleving

Passen in / leren over ordening nu & kúnnen deelnemen

Vormen ván de samenleving

Kritisch bevragen van rechtvaardigheid van de ordening en bijdragen aan een rechtvaardiger wereld*

Participeren – organiseren – **analyseren** (juist daarom inzet op excellent onderwijs aan nieuwkomers / DAT – **CAT**)

Wanneer doe je het goed?

...volgens de inspectie (webinar 18-03-2024; volgen er meer)

- Doorlopende lijn
- Samenhangend
- Doelbewust & doelgericht (niet per sé activiteiten!)
- ...maar wel leerdoel gekoppeld áán activiteit (...)
- **Kennis, houding, vaardigheden**
- Sociale en maatschappelijke competenties
- Integraal aanbod (vloeit door alles heen)
- Analyse van documenten vóór bezoek school, fijn als deze op orde zijn, kunnen gericht vragen stellen dan
- Gesprek met directie en leerkrachten (MZ: en de taal om met gevestigde derden in gesprek te komen) met leerlingen en coördinatoren
- MZ coördinator ☐ handig
- ...en wanneer ben je als school nu tevreden...?

Bubbels en bellen ;)

Kennis over burgerschap en democratie in het team helpt!

- Zet het blijvend op de agenda; blijf er met elkaar over in gesprek
- Volgen we het nieuws?
- Vraagstukken in de samenleving & betekenis voor onze doelgroep
- Actie: wat willen we dat ze leren?
- Dat incidenteel door bewustzijn plus ook structureel d.m.v. vastgestelde aanpak
- Blauwdruk burgerschap: steundocument – in grote lijnen klaar en zelf verder invullen m.b.v. denkvrage
- Scholing: kennisoverdracht zodat het team basiskennis heeft om adequater te handelen én spreken over burgerschap en democratie

Inzetten op verwerven van veel kennis èn NT2

Kinderen worden niet geboren met kennis in hun hoofd.

Tenminste niet de belangrijke, culturele kennis zoals begrippen, rekenen, schrijven en lezen. Deze moeten ze leren, van de mensen uit de omgeving waarin ze opgroeien.

De beschikking hebben over een sterke kennisbasis en een uitgebreide woordenschat zijn daarbij de belangrijkste voorwaarden voor een succesvolle participatie in het vervolgonderwijs en de samenleving als burger (Hirsch, 2016).

- Kennis is macht, of andersom: zonder kennis ben je kwetsbaar (MZ BDB: of handelingsverlegen)

Werken aan stevige kennisbasis met leerkrachten in (nieuwkomers)onderwijs □ Bureau d'r Bij!

Maja Zuiderveld

maja@bureaudrbij.nl

www.bureaudrbij.nl

BUREAU D'R BIJ

Ontwikkeling als basis
voor beter onderwijs